

Kontrola jednostki certyfikującej - nie taka straszna

Wielu rolników rozważających przejście na produkcję ekologiczną obawia się corocznej kontroli, która jest nieodzownym elementem uzyskania certyfikatu. W tym artykule postaram się przybliżyć system kontroli od strony przygotowania producenta do wizyty inspektora rolnictwa ekologicznego w gospodarstwie.

Zgłoszenie działalności w rolnictwie ekologicznym

Producent rolny, który chce uzyskać certyfikat na wytwarzane przez siebie produkty, w pierwszej kolejności dokonuje zgłoszenia działalności Wojewódzkiemu Inspektorowi Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (WIJHARS). Należy to zrobić za pośrednictwem jednostki certyfikującej na druku F-7 PG-BRE-03. W praktyce wygląda to tak, że producent wybiera jedną z 13 jednostek certyfikujących w obszarze rolnictwa ekologicznego i do niej przesyła wypełniony i podpisany druk zgłoszenia. Jednostka po wstępnej weryfikacji odsyła wniosek do WIJHARS-u, który przy braku sprzeciwu rejestruje danego producenta. W odpowiedzi na takie zgłoszenie, jednostka przesyła do rolnika dokumenty, które producent powinien uzupełnić i odesłać do tej instytucji. Są to: umowa oraz wniosek o certyfikację wraz z opisem jednostki produkcyjnej, mapki działek rolnych oraz plan produkcji roślinnej (dołączenie planu produkcji zwierzęcej następuje, jeśli zwierzęta też są zgłoszone do certyfikacji). Od momentu podpisania umowy rolnik objęty jest systemem rolnictwa ekologicznego, czyli pozostaje pod stałą kontrolą jednostki certyfikującej. Zobowiązuje się tym samym do prowadzenia dokumentacji, którą potwierdza, że w gospodarstwie nie stosuje rozwiązań niedozwolonych w produkcji ekologicznej. Na taką dokumentację składają się między innymi uzupełniane na bieżąco rejestry: zabiegów agrotechnicznych, zakupu materiału siewnego, rejestr nawożenia, wykaz stosowania środków ochrony roślin, rejestr transportu ekoproduktów nieopakowanych oraz wszelkie dowody księgowo, takie jak: faktury, umowy kupna-sprzedaży, umowy przekazania i inne.

Pierwsza kontrola

Etap przedstawiania gospodarstwa na produkcję ekologiczną nazywany jest konwersją. W tym przejściowym okresie produkcja odbywa się zgodnie z przepisami rolnictwa ekologicznego, ale uzyskany produkt jeszcze nie może być wprowadzony do obrotu jako ekologiczny. Okres konwersji trwa 2 lata dla upraw rolniczych oraz 3 lata w przypadku upraw trwałych. Pierwszy rok jest również czasem odbycia pierwszej kontroli producenta z udziałem inspektora rolnictwa ekologicznego. Pierwszej, bo takie pełnozakresowe wizytacje odbywają się rokrocznie. Mogą być one zapowiedziane (częściej) i niezapowiedziane (rzadziej). W przypadku audytu zapowiedzianego, inspektor dzwoni do rolnika w celu umówienia się na dogodny termin. Na potrzeby kontrolującego należy przygotować prowadzone rejestry oraz pozostałe dokumenty dotyczące produkcji.

Przebieg kontroli

Inspektor przyjeżdża do gospodarstwa w umówionym dniu. Obecnie większość jednostek certyfikujących posiada dedykowane programy do przeprowadzania całego procesu kontroli, dlatego inspektor na spotkanie z producentem zjawia się z własnym laptopem, z zainstalowanym programem do kontroli oraz drukarką. Standardowa kontrola rozpoczyna się od przywitania, przedstawienia się, okazania upoważnienia nadanego przez jednostkę danemu inspektorowi oraz poinformowania producenta o zachowaniu bezstronności i zasadzie poufności danych. Oznacza to, że wszelkie dokumenty okazane przez rolnika oraz wszelkie informacje pozyskane przez inspektora podczas kontroli będą użyte tylko i wyłącznie w procesie certyfikacji, a dostęp do nich będzie miała jedynie jednostka certyfikująca oraz instytucje państwowe mające bezpośredni nadzór nad jednostkami, jeśli o takie dane wystąpią.

Kolejnym etapem kontroli jest wizytacja gospodarstwa, tj. budynków gospodarczych, magazynów, maszyn i urządzeń oraz działek rolnych. Inspektor podczas takich oględzin sprawdza, czy proces wytwarzania produktów ekologicznych nie jest narażony na ryzyko zanieczyszczenia tych produktów środkami niedozwolonymi lub pomieszczenia ich z towarami nieekologicznymi. Dodatkowo sprawdza, czy producent podjął niezbędne środki przeciwdziałania takim zagrożeniom. Przykładem takiego ryzyka jest chociażby sąsiedztwo z intensywnymi uprawami konwencjonalnymi. Po tym etapie następuje przegląd dokumentacji oraz rejestrów. Z przedstawionych dokumentów musi jednoznacznie wynikać, skąd pochodził materiał siewny, jakie środki zewnętrzne były stosowane w gospodarstwie, kto był ich dostawcą oraz kto był odbiorcą wytworzonych w gospodarstwie płodów. Jeśli gospodarstwo jest w okresie konwersji, to inspektor sprawdza, czy producent w procesie sprzedaży nie odnosił się do ekologicznych metod produkcji. Wszelkie pozyskane dane inspektor wprowadza do systemu informacyjnego.

Po tych czynnościach następuje etap końcowy, czyli wydruk wyników monitoringu, zapoznanie się z ich treścią oraz podpisanie przez obie strony protokołu z kontroli. Dokument ten jest sporządzany w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach – jeden z przeznaczeniem dla producenta, a drugi dla jednostki certyfikującej. Cała kontrola ma charakter urzędowy i jest jednym z etapów nadania certyfikatu. Ostatecznym potwierdzeniem prowadzenia gospodarstwa w sposób ekologiczny jest decyzja certyfikacyjna i uzyskany certyfikat. Te najczęściej są przesyłane do producenta za pomocą tradycyjnej poczty.

Certyfikat jest ważny przez okres jednego roku i jeśli producent chce zachować ciągłość, w następnym roku w okresie od marca do czerwca (każda jednostka ma inny termin składania wniosków) powinien znów złożyć odpowiednie dokumenty w celu przeprowadzenia następnej kontroli.

Katarzyna Rolewska